

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 9ης Δεκεμβρίου 2010*

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-300/09 και C-301/09,

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Raad van State (Κάτω Χώρες) με αποφάσεις της 24ης Ιουλίου 2009, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 30 Ιουλίου 2009, στο πλαίσιο της διαδικασίας

Staatssecretaris van Justitie

κατά

F. Toprak (C-300/09),

I. Oguz (C-301/09),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο τμήματος, A. Rosas, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh και P. Lindh (εισηγήτρια), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. M. Wissels και B. Koopman,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη V. Pasternak Jørgensen και τον R. Holdgaard,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Lumma και N. Graf Vitzthum,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Rozet και M. van Beek,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως, της 19ης Σεπτεμβρίου 1980, σχετικά με την ανάπτυξη της συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Τουρκίας (στο εξής: απόφαση 1/80). Το Συμβούλιο Συνδέσεως συστάθηκε με τη Συμφωνία Συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας, η οποία υπογράφηκε στις 12 Σεπτεμβρίου 1963 στην Άγκυρα από την Τουρκική Δημοκρατία, αφενός, και από τα κράτη μέλη της ΕΟΚ και την Κοινότητα, αφετέρου, και η οποία συνήφθη, εγκρίθηκε και επικυρώθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με την απόφαση 64/732/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 1963 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/001, σ. 48, στο εξής: Συμφωνία Συνδέσεως).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ, αφενός, του F. Toprak στην υπόθεση C-300/09 και του I. Oguz στην υπόθεση C-301/09 και, αφετέρου, του Staatssecretaris van Justitie (Υπουργού Δικαιοσύνης), με αντικείμενο την άρνηση του δευτέρου να τροποποιήσει τις άδειές τους παραμονής ορισμένου χρόνου.

Το νομικό πλαίσιο

Η νομοθεσία της Ενώσεως

Η Συμφωνία Συνδέσεως

- 3 Κατά το άρθρο της 2, παράγραφος 1, η Συμφωνία Συνδέσεως έχει ως αντικείμενο, την προαγωγή της συνεχούς και ισόρροπης ενισχύσεως των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, ακόμη και όσον αφορά το εργατικό δυναμικό, με τη σταδιακή πραγματοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και με την κατάργηση των περιορισμών στην ελευθερία εγκαταστάσεως και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, με σκοπό τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του τουρκικού λαού και τη διευκόλυνση, στη συνέχεια, της εντάξεως της Τουρκικής Δημοκρατίας στην Κοινότητα.

Η απόφαση 1/80

- 4 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 1/80 έχει ως εξής:

«Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 7, περί ελεύθερης προσβάσεως των μελών της οικογενείας του στην απασχόληση, ο Τούρκος εργαζόμενος που είναι ενταγμένος στη νόμιμη αγορά εργασίας κράτους μέλους:

- εφόσον έχει απασχοληθεί νομίμως επί ένα έτος, δικαιούται, εντός αυτού του κράτους μέλους, ανανεώσεως της ισχύουσας αδείας εργασίας του στον ίδιο εργοδότη, αν εξακολουθεί να κατέχει θέση εργασίας·

- εφόσον έχει απασχοληθεί νομίμως επί τρία έτη και υπό την επιφύλαξη της αποδοτέας στους εργαζομένους των κρατών μελών της Κοινότητας προτεραιότητας, δικαιούται, εντός αυτού του κράτους μέλους, να αποδεχθεί, κατ' επιλογή του, άλλη προσφορά εργασίας, στο ίδιο επάγγελμα, που του γίνεται υπό συνήθεις συνθήκες από άλλο εργοδότη και έχει καταγραφεί από τις υπηρεσίες απασχόλησεως του οικείου κράτους μέλους·

- εφόσον έχει απασχοληθεί νομίμως επί τέσσερα έτη, έχει ελεύθερη πρόσβαση σε οποιαδήποτε έμμισθη δραστηριότητα της επιλογής του εντός αυτού του κράτους μέλους.»

5 Το άρθρο 13 της εν λόγω αποφάσεως προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη της Κοινότητας και η Τουρκία δεν μπορούν να θεσπίσουν νέους περιορισμούς σχετικά με τις προϋποθέσεις προσβάσεως στην απασχόληση των εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους που διαμένουν και απασχολούνται νομίμως στο έδαφός τους.»

Το πρόσθετο πρωτόκολλο

6 Το πρόσθετο πρωτόκολλο, που υπογράφηκε στις 23 Νοεμβρίου 1970 στις Βρυξέλλες και συνήφθη, εγκρίθηκε και επικυρώθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2760/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/002, σ. 149, στο εξής: πρόσθετο πρωτόκολλο), αποτελεί, κατά το άρθρο του 62, αναπόσπαστο τμήμα της Συμφωνίας Συνδέσεως.

- 7 Το άρθρο 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου ορίζει τα εξής:

«Τα συμβαλλόμενα μέρη δεν επιβάλλουν μεταξύ τους νέους περιορισμούς στην ελευθερία εγκαταστάσεως και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.»

Η εθνική νομοθεσία

- 8 Την 1η Δεκεμβρίου 1980, η είσοδος και διαμονή των αλλοδαπών στις Κάτω Χώρες διέπονταν από τον νόμο περί αλλοδαπών (Vreemdelingenwet) (*Stb.* 1965, αριθ. 40), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1967, καθώς και από εκτελεστικό διάταγμα περί αλλοδαπών (Vreemdelingenbesluit) και εγκύκλιο του 1966 περί αλλοδαπών (Vreemdelingencirculaire 1966).
- 9 Από τις αποφάσεις περί παραπομπής προκύπτει ότι η ρύθμιση που ίσχυε την 1η Δεκεμβρίου 1980 ήταν η ακόλουθη.
- 10 Αλλοδαπός του οποίου ο γάμος με πρόσωπο που δικαιούται μη προσωρινής παραμονής διήρκεσε τουλάχιστον τρία έτη και ο οποίος διαμένει στις Κάτω Χώρες, επίσης, κατά την τριετία αυτή, έχοντας άδεια παραμονής τελούσα υπό τον όρο της «διαμονής με τη σύζυγο», μπορεί, κατ' αρχήν, παρά τη διακοπή της έγγαμης συμβιώσεως, να αξιώσει αυτοτελή άδεια παραμονής. Το αίτημα χορηγήσεως της άδειας αυτής μπορεί, εντούτοις, να απορριφθεί αν ο αλλοδαπός δεν διαθέτει επαρκή μέσα διαβιώσεως. Εξάλλου, η άδεια αυτή μπορεί να χορηγηθεί, κατ' εξαίρεση, όταν συντρέχουν επιτακτικοί ανθρωπιστικοί λόγοι ή όταν η δραστηριότητα που ασκεί ο αλλοδαπός εξυπηρετεί ουσιώδες συμφέρον του Βασιλείου των Κάτω Χωρών.

- 11 Η ρύθμιση αυτή τροποποιήθηκε από 1ης Φεβρουαρίου 1983 σε δύο σημεία, με εγκύκλιο περί αλλοδαπών η οποία εκδόθηκε το έτος 1982 (στο εξής: εγκύκλιος του 1982). Πρώτον, η διάρκεια της διαμονής στις Κάτω Χώρες, πριν από τη διακοπή της έγγαμης συμβίωσης ή τη λύση του γάμου, μειώθηκε από τριετία σε ένα έτος. Δεύτερον, η έλλειψη μέσων διαβίωσης ήταν αντιτάξιμη έναντι του αλλοδαπού μόνον αν οι αρμόδιες αρχές μπορούσαν να απαιτήσουν απ' αυτόν να τεθεί στη διάθεση της αγοράς εργασίας.

- 12 Την 1η Απριλίου 2001 τέθηκε σε ισχύ ο νόμος της 23ης Νοεμβρίου 2000, περί ολικής αναθεώρησης του νόμου περί αλλοδαπών (*Wet van 23 november 2000 tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet*) (*Stb.* 2000, αριθ. 495). Ο νόμος αυτός συνοδεύτηκε από διάταγμα περί αλλοδαπών, το οποίο εκδόθηκε το έτος 2000 (*Vreemdelingenbesluit 2000*) (*Stb.* 2000, αριθ. 497, στο εξής: *Vb* του 2000), και εγκύκλιο περί αλλοδαπών, η οποία εκδόθηκε, επίσης, το ίδιο έτος (*Vreemdelingen-circulaire 2000*, στο εξής: εγκύκλιος του 2000).

- 13 Με την έναρξη ισχύος του *Vb* του 2000 και της εγκυκλίου του 2000, την 1η Απριλίου 2001, έπαυσαν να ισχύουν οι τροποποιήσεις που είχαν επέλθει το έτος 1982 και επανατέθηκαν σε ισχύ οι προβλεπόμενες την 1η Δεκεμβρίου 1980 προϋποθέσεις χορηγήσεως αυτοτελών αδειών παραμονής.

- 14 Εντούτοις, προβλέπονταν, βάσει του άρθρου 9.6 του *Vb* του 2000, μεταβατικοί κανόνες για τους αλλοδαπούς που κατείχαν, προ της 11ης Δεκεμβρίου 2000, άδεια παραμονής λόγω γάμου. Δυνάμει των κανόνων αυτών, εάν αλλοδαπός κατείχε, τουλάχιστον για ένα έτος, άδεια παραμονής λόγω γάμου, ο οποίος διήρκεσε μια τριετία προ της διακοπής της εγγάμου συμβίωσης ή της λύσεώς του, μπορούσε να χορηγηθεί στον εν λόγω αλλοδαπό άδεια παραμονής τελούσα υπό τον όρο της «αναζητήσεως και παροχής μισθωτών ή μη υπηρεσιών».

Οι υποθέσεις της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

Υπόθεση Toprak (C-300/09)

- 15 Ο F. Toprak, Τούρκος υπήκοος, τέλεσε στις 14 Ιουνίου 2001 γάμο με Ολλανδή υπήκοο. Στις 21 Μαΐου 2002, ήρθε στις Κάτω Χώρες με προσωρινή άδεια παραμονής, η οποία αντικαταστάθηκε με προσωρινή άδεια παραμονής φέρουσα την ένδειξη «για διαμονή με τη σύζυγο», η ισχύς της οποίας παρατάθηκε έως τις 24 Σεπτεμβρίου 2006.
- 16 Η έγγαμη συμβίωση του F. Toprak με τη σύζυγό του διακόπηκε στις 12 Απριλίου 2004, δηλαδή πριν από την παρέλευση τριετίας από την τέλεση του γάμου τους, και το διαζύγιο εκδόθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 2004, δηλαδή μετά τριετία από την τέλεση αυτού. Ως εκ τούτου, μεταξύ της ημερομηνίας αφίξεώς του στις Κάτω Χώρες και της ημερομηνίας διακοπής της έγγαμης συμβιώσεως, ο F. Toprak διέμεινε με τη σύζυγό του στις Κάτω Χώρες λιγότερο από τρία έτη.
- 17 Μετά την έκδοση του διαζυγίου του, ο F. Toprak υπέβαλε πολλές αιτήσεις για την αντικατάσταση της ενδείξεως «διαμονή με τη σύζυγο» με την ένδειξη «άσκηση μισθωτής δραστηριότητας» και την παράταση της ισχύος της άδειάς του παραμονής ορισμένου χρόνου.
- 18 Οι αιτήσεις του F. Toprak απορρίφθηκαν από τον αρμόδιο υπουργό με το αιτιολογικό ότι, από την ημερομηνία διακοπής της έγγαμης συμβιώσεώς του, δεν πληρούσε πλέον τον όρο της διαμονής με τη σύζυγό του. Επιπροσθέτως, μολονότι είχε εργαστεί στις Κάτω Χώρες, ο F. Toprak δεν είχε αποδείξει επαρκώς ότι, κατά την ημερομηνία αυτή, πληρούσε τις προϋποθέσεις για να του χορηγηθεί άδεια παραμονής για την άσκηση μισθωτής δραστηριότητας βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της

αποφάσεως 1/80. Ειδικότερα, δεν είχε αποδείξει ότι εργαζόταν για ένα έτος στον ίδιο εργοδότη ούτε ότι ο εργοδότης του ήταν διατεθειμένος να διατηρήσει αυτή τη σχέση εργασίας. Επιπροσθέτως, η μισθωτή δραστηριότητά του δεν εξυπηρετούσε κανένα ουσιώδες συμφέρον του Βασιλείου των Κάτω Χωρών.

- 19 Ο F. Toprak υπέβαλε διοικητική ένσταση ενώπιον του Staatssecretaris van Justitie, ο οποίος απέρριψε, εντούτοις, την ένσταση αυτή ως αβάσιμη.
- 20 Κατόπιν τούτου, ο F. Toprak προσέφυγε ενώπιον του Rechtbank's-Gravenhage. Το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι η σκλήρυνση της πολιτικής έναντι προσώπων όπως ο F. Toprak, η οποία επήλθε μετά από μια περίοδο απαμβλύνσεως της πολιτικής αυτής, συνιστούσε «νέο περιορισμό» κατά την έννοια του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80. Ως εκ τούτου, δέχθηκε την προσφυγή, ακύρωσε την απορριπτική απόφαση του Staatssecretaris van Justitie και όρισε ότι αυτός υποχρεούται να εκδώσει νέα απόφαση. Ο Staatssecretaris van Justitie άσκησε αναίρεση κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του Raad van State.

Υπόθεση Oguz (C-301/09)

- 21 Ο I. Oguz είναι Τούρκος υπήκοος ο οποίος τέλεσε γάμο με Τουρκίδα υπήκοο η οποία είχε άδεια παραμονής αορίστου χρόνου στις Κάτω Χώρες. Ο γάμος τους τελέστηκε στις 12 Αυγούστου 2002. Ο I. Oguz ήρθε στις Κάτω Χώρες μετά από ένα έτος, έλαβε προσωρινή άδεια παραμονής, τελούσα υπό τον όρο της «διαμονής με τη σύζυγο», της οποίας η ισχύς παρατάθηκε μέχρι τον Αύγουστο του 2009.

- 22 Η έγγαμη συμβίωση μεταξύ του I. Oguz και της συζύγου του διακόπηκε στις 16 Οκτωβρίου 2005 και το διαζύγιο εκδόθηκε στις 21 Ιουλίου 2006, δηλαδή, και στις δύο περιπτώσεις εν προκειμένω, μετά την παρέλευση τριετίας από τον γάμο τους. Εντούτοις, μεταξύ της ημερομηνίας αφίξεώς του στις Κάτω Χώρες το 2003 και της ημερομηνίας διακοπής της έγγαμης συμβιώσεώς του, ο I. Oguz διέμεινε λιγότερο από τρία έτη με τη σύζυγό του στις Κάτω Χώρες.
- 23 Στις 12 Απριλίου 2006, ο I. Oguz ζήτησε την τροποποίηση του όρου υπό τον οποίο του είχε χορηγηθεί η άδεια παραμονής που έφερε την ένδειξη «διαμονή με τη σύζυγο», ώστε να φέρει εφεξής την ένδειξη «για την άσκηση μισθωτής δραστηριότητας». Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο I. Oguz συνήψε σύμβαση εργασίας με ορισμένο εργοδότη, από την 1η Απριλίου έως την 1η Οκτωβρίου 2004, ότι εργάστηκε για άλλο εργοδότη από τις 16 Οκτωβρίου 2005 και ότι προσλήφθηκε από τρίτο εργοδότη την 1η Φεβρουαρίου 2006.
- 24 Το αίτημα τροποποιήσεως της άδειας παραμονής ορισμένου χρόνου του I. Oguz απορρίφθηκε με πολλές αποφάσεις του αρμόδιου υπουργού με το αιτιολογικό ότι, από τη διακοπή της έγγαμης συμβιώσεώς του, δεν πληρούσε πλέον τον όρο της «διαμονής με τη σύζυγο» υπό τον οποίο τελούσε η άδειά του παραμονής. Επιπροσθέτως, ο I. Oguz δεν είχε αποδείξει επαρκώς ότι μπορούσε να αξιώσει να του χορηγηθεί άδεια παραμονής για την άσκηση μισθωτής δραστηριότητας βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 1/80. Ειδικότερα, δεν είχε αποδείξει ότι εργαζόταν για ένα έτος στον ίδιο εργοδότη ούτε ότι ο εργοδότης του ήταν διατεθειμένος να διατηρήσει αυτή τη σχέση εργασίας. Επιπροσθέτως, η μισθωτή δραστηριότητά του δεν εξυπηρετούσε κανένα ουσιώδες συμφέρον του Βασιλείου των Κάτω Χωρών.
- 25 Ο I. Oguz υπέβαλε διοικητική ένσταση ενώπιον του Staatssecretaris van Justitie, η οποία απορρίφθηκε ως αβάσιμη.

- 26 Ο Staatssecretaris van Justitie υποστήριξε, ειδικότερα, ότι ο I. Oguz δεν εδικαιούτο άδειας παραμονής βάσει των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 9.6 του Vb του 2000, διότι η άδειά του παραμονής δεν του είχε χορηγηθεί προ της 11ης Δεκεμβρίου 2000.
- 27 Ο I. Oguz προσέφυγε ενώπιον του Rechtbank's-Gravenhage. Το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι ο Staatssecretaris van Justitie στηρίχθηκε εσφαλμένως στο εν λόγω άρθρο 9.6 του Vb του 2000, καίτοι όφειλε να εφαρμόσει την πολιτική που ίσχυε από το έτος 1983. Το δικαστήριο δέχθηκε την προσφυγή του I. Oguz κρίνοντας ότι οι αυστηρότερες διατάξεις που εφάρμοσε εις βάρος του ο Staatssecretaris van Justitie, οι οποίες θεσπίστηκαν μετά από ένα ευνοϊκότερο καθεστώς για τους Τούρκους υπηκόους, συνιστούσαν «νέο περιορισμό», αντίθετο προς το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80. Ως εκ τούτου, ακύρωσε τις αποφάσεις του Staatssecretaris van Justitie και όρισε ότι αυτός υποχρεούται να εκδώσει νέα απόφαση. Ο Staatssecretaris van Justitie άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Raad van State.

Το προδικαστικό ερώτημα

- 28 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Raad van State αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 να ερμηνευθεί κατά τρόπον ώστε να νοηθεί ως νέος περιορισμός, κατά την έννοια του άρθρου αυτού, η θέσπιση αυστηρότερης διατάξεως σε σχέση με διάταξη η οποία τέθηκε σε ισχύ μετά την 1η Δεκεμβρίου 1980 και συνεπαγόταν ευνοϊκότερη ρύθμιση από την ισχύουσα την 1η Δεκεμβρίου 1980, αν η εν λόγω αυστηρότερη διάταξη δεν είναι δυσμενέστερη από εκείνη που ίσχυε την 1η Δεκεμβρίου 1980;»

- 29 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 2ας Οκτωβρίου 2009, οι υποθέσεις C-300/09 και C-301/09 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Προκαταρκτική παρατήρηση

- 30 Επιβάλλεται, εκ προοιμίου, η διαπίστωση ότι το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση διατάξεων που περιέχονται όχι μόνο σε νομοθετικό κείμενο ή κανονιστική ρύθμιση, αλλά και σε εγκύκλιο η οποία διευκρινίζει τον τρόπο εφαρμογής του νόμου από την οικεία κυβέρνηση.
- 31 Το εν λόγω άρθρο 13 αφορά, κατ' ουσία, τους περιορισμούς που θεσπίζουν τα κράτη μέλη, χωρίς να διευκρινίζει τη φύση της πράξεως με την οποία θεσπίζονται οι εν λόγω περιορισμοί.
- 32 Με την απόφαση της 10ης Απριλίου 2008, C-398/06, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, το Δικαστήριο εξέτασε τη νομιμότητα μιας εγκυκλίου περί αλλοδαπών, όμοιας με τις εγκυκλίους στις υποθέσεις της κύριας δίκης, σε σχέση με το παράγωγο δίκαιο της Ενώσεως για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η εν λόγω εγκύκλιος αντέβαινε στο δίκαιο αυτό.
- 33 Δεν αμφισβητείται ότι η εγκύκλιος του 1982 και η εγκύκλιος του 2000, όπως και η επίμαχη εγκύκλιος στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι των οικείων αλλοδαπών, συμπεριλαμβανομένων των Τούρκων υπηκόων.

- 34 Ως εκ τούτου, το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 μπορεί να εφαρμοστεί σε σχέση με τις διατάξεις τέτοιων εγκυκλίων.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 35 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσία, να διευκρινισθεί αν, στην περίπτωση εθνικής διατάξεως περί χορηγήσεως άδειας παραμονής σε Τούρκους εργαζομένους, όπως οι F. Toprak και I. Oguz, το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 έχει την έννοια ότι συνιστά «νέο περιορισμό» η θέσπιση αυστηρότερης διατάξεως σε σχέση με διάταξη η οποία τέθηκε σε ισχύ μετά την 1η Δεκεμβρίου 1980 και συνεπαγόταν ευνοϊκότερη ρύθμιση από την ισχύουσα την 1η Δεκεμβρίου 1980, αν η εν λόγω αυστηρότερη διάταξη δεν καθιστά αυστηρότερες τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της εν λόγω άδειας παραμονής σε σχέση με τις προϋποθέσεις που έθετε η διάταξη που ίσχυε την 1η Δεκεμβρίου 1980.
- 36 Το ερώτημα που υπέβαλε το Raad van State αφορά, κατ' ουσία, τον καθορισμό της ημερομηνίας που πρέπει να ληφθεί υπόψη, κατά την εξέταση του αν υφίσταται νέος περιορισμός, κατά την έννοια του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80.
- 37 Καίτοι η Ολλανδική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί ότι οι F. Toprak και I. Oguz εργάστηκαν στις Κάτω Χώρες, υποστηρίζει, εντούτοις, ότι δεν απαιτείται να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, διότι το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 δεν εφαρμόζεται, εν προκειμένω, για τον λόγο ότι η επίμαχη ρύθμιση στις υποθέσεις της κύριας δίκης δεν αφορά τις προϋποθέσεις προσβάσεως στην απασχόληση των Τούρκων υπηκόων του άρθρου αυτού, αλλά το δικαίωμα των αλλοδαπών συζύγων για οικογενειακή επανένωση.

- 38 Η αντίρρηση αυτή πρέπει να εξετασθεί πριν ενδεχομένως δοθεί απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο.
- 39 Η Ολλανδική Κυβέρνηση εκθέτει, κατ' ουσία, ότι μετά από τρία έτη γάμου και ισόχρονη διαμονή στις Κάτω Χώρες κατόπιν αδειάς που του χορηγήθηκε λόγω του γάμου αυτού, ο αλλοδαπός υπήκοος δικαιούται, κατ' αρχήν, αυτοτελούς αδειάς παραμονής ανεξαρτήτως της διαμονής του με τη σύζυγό του. Εντούτοις, όταν παύει να υφίσταται η ανάγκη οικογενειακής επανένωσης πριν από την παρέλευση της εν λόγω τριετίας, λόγω διακοπής της έγγαμης συμβίωσης, τότε παύει, κατ' αρχήν, το δικαίωμα διαμονής. Η ρύθμιση αυτή δεν αφορά τους εργαζομένους και, ως εκ τούτου, δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80. Όσον αφορά τους αλλοδαπούς τουρκικής ιθαγένειας, σε περίπτωση που η διακοπή της έγγαμης συμβίωσης επήλθε εντός της εν λόγω τριετίας, δεν δικαιούνται διαμονής βάσει της επίμαχης ρυθμίσεως και μπορούν να αντλήσουν το δικαίωμα αυτό μόνον από το άρθρο 6 της αποφάσεως 1/80, εφόσον πληρούν την προϋπόθεση της τακτικής εργασίας στον ίδιο εργοδότη που θέτει το άρθρο αυτό.
- 40 Συναφώς, η εν λόγω ρύθμιση ασφαλώς δεν αφορά αμέσως τους αλλοδαπούς εργαζομένους, αλλά αφορά τους αλλοδαπούς που έχουν συνάψει γάμο με πρόσωπα που απολαύουν του δικαιώματος διαμονής αορίστου διάρκειας στις Κάτω Χώρες.
- 41 Εντούτοις, μια τέτοια ρύθμιση μπορεί να έχει επιπτώσεις στους αλλοδαπούς εργαζομένους, όπως οι Τούρκοι εργαζόμενοι, καθόσον καθορίζει τις προϋποθέσεις χορηγήσεως αυτοτελούς αδειάς παραμονής, ανεξαρτήτως της διαμονής με τη σύζυγό τους.
- 42 Από τη δικογραφία προκύπτει κατ' ουσία ότι η κατάσταση των Τούρκων υπηκόων που είχαν συνάψει γάμο με πρόσωπα τα οποία απήλαυαν του δικαιώματος μη προσωρινής διαμονής στις Κάτω Χώρες, όπως μεταξύ άλλων οι Ολλανδοί υπήκοοι, μεταβλήθηκε από 1ης Απριλίου 2001 όσον αφορά τη χορήγηση αδειάς παραμονής. Από την ημερομηνία αυτή, και αντιθέτως προς την από 1ης Φεβρουαρίου 1983 υφιστάμενη κατάσταση, οι εργαζόμενοι αυτοί υπόκεινται εκ νέου στην

προϋπόθεση της διαμονής με τη σύζυγό τους, στο εν λόγω κράτος μέλος, κατά τη διάρκεια μιας τριετίας.

- 43 Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί επί του ζητήματος της μεταβολής των προϋποθέσεων χορηγήσεως άδειας παραμονής στους Τούρκους υπηκόους σε σχέση με τους κανόνες «standstill» του άρθρου 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου και το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80. Έκρινε ότι η θέσπιση υποχρεώσεως, η οποία δεν υφίστατο κατά την έναρξη ισχύος του πρόσθετου πρωτοκόλλου, κατοχής θεωρήσεως εισόδου για την άσκηση ορισμένων δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών στη Γερμανία συνιστά «νέο περιορισμό», κατά την έννοια του άρθρου 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου (απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2009, C-228/06, Soysal και Savatli, Συλλογή 2009, σ. I-1031, σκέψη 57). Το Δικαστήριο έκρινε, επίσης, ότι η επιβολή τελών το ποσό των οποίων είναι δυσανάλογο σε σχέση προς εκείνο που απαιτείται από τους υπηκόους των κρατών μελών για τη χορήγηση άδειας παραμονής συνιστά περιορισμό απαγορευόμενο από το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 (απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2009, C-242/06, Sahin, Συλλογή 2009, σ. I-8465, σκέψη 74).
- 44 Στις υπό κρίση υποθέσεις, η επίμαχη ολλανδική ρύθμιση συνεπάγεται, επίσης, μεταβολή των προϋποθέσεων χορηγήσεως ορισμένων αδειών παραμονής. Στο μέτρο που οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν τη θέση των Τούρκων υπηκόων, όπως οι F. Toprak και I. Oguz, πρέπει να γίνει δεκτό ότι μια τέτοια ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80.
- 45 Το γεγονός ότι οι οικείοι εργαζόμενοι δεν έχουν ήδη ενταχθεί στην αγορά εργασίας των Κάτω Χωρών και, υπό την έννοια αυτή, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 1/80 ουδόλως συνιστά εμπόδιο στην εφαρμογή του εν λόγω άρθρου 13. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο κανόνας «standstill» του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80 δεν αποσκοπεί στην προστασία των Τούρκων υπηκόων που έχουν ήδη ενταχθεί στην αγορά εργασίας ενός κράτους μέλους, αλλά εφαρμόζεται σε εκείνους ακριβώς τους Τούρκους υπηκόους στους οποίους δεν αναγνωρίζονται ακόμα τα δικαιώματα του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως

αυτής σχετικά με την εργασία και, συνακόλουθα, με τη διαμονή (βλ. αποφάσεις της 21ης Οκτωβρίου 2003, C-317/01 και C-369/01, Abatay κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-12301, σκέψη 83, και της 29ης Απριλίου 2010, C-92/07, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 2010, σ. I-3683, σκέψη 45).

- 46 Ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί η επιχειρηματολογία της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, κατά την οποία το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 δεν είναι εφαρμοστέο στην επίμαχη ρύθμιση στις υποθέσεις της κύριας δίκης, διότι δεν αφορά τις προϋποθέσεις προσβάσεως στην απασχόληση των Τούρκων εργαζομένων στους οποίους αναφέρεται το εν λόγω άρθρο, αλλά το δικαίωμα των αλλοδαπών συζύγων για οικογενειακή επανένωση.
- 47 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετασθεί ποια ημερομηνία πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της εξακριβώσεως του αν υφίσταται «νέος περιορισμός», κατά την έννοια του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80.
- 48 Η Ολλανδική, η Δανική και η Γερμανική Κυβέρνηση εκτιμούν ότι μόνον η 1η Δεκεμβρίου 1980 είναι η κρίσιμη ημερομηνία για να εξετασθεί αν ορισμένη νομοθεσία ή πολιτική επιδεινώνει τη θέση των Τούρκων εργαζομένων. Κάθε μεταγενέστερη τροποποίηση, η οποία είναι ευνοϊκή για τους εργαζομένους αυτούς, δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.
- 49 Επισημαίνεται ότι, καθόσον το γράμμα του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80 δεν περιέχει καμία συγκεκριμένη ημερομηνία από την οποία να εφαρμόζεται ο κανόνας «standstill», η ύπαρξη «νέων περιορισμών», κατά την έννοια του άρθρου αυτού, πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του κειμένου στο οποίο περιέχονται, εν προκειμένω, την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της αποφάσεως 1/80. Το Δικαστήριο είχε, εξάλλου, επανειλημμένως την ευκαιρία να παραπέμψει σ' αυτό το σημείο αφετηρίας. Ειδικότερα, με τη σκέψη 49 της προπαρατεθείσας αποφάσεως της 29ης Απριλίου 2010, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 δεν επιτρέπει την εισαγωγή στην ολλανδική νομοθεσία, από της ενάρξεως ισχύος στις Κάτω Χώρες της εν λόγω αποφάσεως, οποιουδήποτε νέου περιορισμού στην άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων

(βλ. επίσης, μεταξύ άλλων, τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Abatay κ.λπ., σκέψη 74, και Sahin, σκέψη 63· κατ' αναλογία, όσον αφορά τον κανόνα «standstill» του άρθρου 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου, προπαρατεθείσες αποφάσεις Abatay κ.λπ., σκέψη 66, και Soysal και Savatli, σκέψη 47).

- 50 Εντεύθεν δεν συνάγεται, εντούτοις, ότι μόνον η ημερομηνία αυτή είναι η κρίσιμη ημερομηνία.
- 51 Προκειμένου να καθορισθεί η έννοια των όρων «νέοι περιορισμοί», πρέπει να γίνει αναφορά στον σκοπό που επιδιώκει το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80.
- 52 Με τη σκέψη 72 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Abatay κ.λπ., το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι κανόνες «standstill» του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80 και του άρθρου 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου έχουν κοινό σκοπό, ήτοι τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για τη σταδιακή καθιέρωση, αντιστοίχως, της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, της ελεύθερης εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, μέσω της απαγορεύσεως της επιβολής, εκ μέρους των εθνικών αρχών, νέων περιορισμών στις ελευθερίες αυτές, ώστε να μην καταστεί δυσχερέστερη η βαθμιαία πραγμάτωσή τους μεταξύ των κρατών μελών και της Δημοκρατίας της Τουρκίας.
- 53 Με την απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2007, C-16/05, Tum και Dari (Συλλογή 2007, σ. I-7415, σκέψη 61), το Δικαστήριο προσέθεσε ότι το άρθρο 41, παράγραφος 1, του πρόσθετου πρωτοκόλλου σκοπεί στη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για τη σταδιακή καθιέρωση της ελευθερίας εγκαταστάσεως, μέσω της απόλυτης απαγορεύσεως προς τις εθνικές αρχές να θέτουν οποιοδήποτε νέο εμπόδιο στην άσκηση της ελευθερίας αυτής, επιδεινώνοντας τις συνθήκες που υπάρχουν σε συγκεκριμένη ημερομηνία.

- 54 Δεδομένης της ομοιόμορφης ερμηνείας του άρθρου 41 του πρόσθετου πρωτοκόλλου και του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80 σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η υποχρέωση «standstill» που περιέχεται στο εν λόγω άρθρο 13 εκτείνεται κατ' αναλογία σε κάθε νέο εμπόδιο στην άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, το οποίο επιδεινώνει τις συνθήκες που υπάρχουν σε συγκεκριμένη ημερομηνία.
- 55 Ως εκ τούτου, πρέπει να διασφαλισθεί ότι τα κράτη μέλη δεν αποκλίνουν από τον επιδιωκόμενο σκοπό, τροποποιώντας διατάξεις που θέσπισαν υπέρ της ελεύθερης κυκλοφορίας των Τούρκων εργαζομένων μετά την έναρξη ισχύος της αποφάσεως 1/80 στο έδαφός τους.
- 56 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι, σε περιπτώσεις όπως οι επίμαχες στις υποθέσεις της κύριας δίκης, η ημερομηνία από την οποία πρέπει να εκτιμηθεί αν η θέσπιση νέων κανόνων συνεπάγεται «νέους περιορισμούς» είναι η ημερομηνία κατά την οποία θεσπίστηκαν οι διατάξεις αυτές.
- 57 Η ερμηνεία αυτή ακολουθεί τη συλλογιστική του Δικαστηρίου κατά την ερμηνεία των κανόνων «standstill» σε άλλους τομείς του δικαίου της Ένωσης, όπως σε σχέση με το δικαίωμα εκπτώσεως του φόρου προστιθέμενης αξίας που προβλέπει η έκτη οδηγία 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών – Κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49, στο εξής: έκτη οδηγία), και το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων.
- 58 Όσον αφορά τον φόρο προστιθέμενης αξίας, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση δεν αποτελεί παρέκκλιση επιτρεπόμενη από το άρθρο 17, παράγραφος 6, της έκτης οδηγίας, αν έχει ως αποτέλεσμα να διευρύνει, μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας αυτής, το πεδίο εφαρμογής των ισχυουσών περιπτώσεων αποκλεισμού, αποκλίνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο από τον σκοπό της εν λόγω

οδηγίας. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι το ίδιο ισχύει, επίσης, για κάθε τροποποίηση μεταγενέστερη της έναρξης ισχύος της έκτης οδηγίας, με την οποία επεκτείνεται το πεδίο των περιπτώσεων αποκλεισμού οι οποίες ίσχυαν αμέσως πριν από την εν λόγω τροποποίηση. Είναι, συναφώς, άνευ σημασίας ότι με την τροποποίηση δεν επεκτείνεται το πεδίο των περιπτώσεων αποκλεισμού, οι οποίες ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος της οδηγίας αυτής (βλ. απόφαση της 14ης Ιουνίου 2001, C-40/00, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2001, σ. I-4539, σκέψεις 17 έως 19).

- 59 Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, ομοίως, σε σχέση με την εξαίρεση που προβλέπει το άρθρο 57, παράγραφος 1, ΕΚ, στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων, το οποίο επιτρέπει τη διατήρηση των περιορισμών στις κινήσεις κεφαλαίων από και προς τις τρίτες χώρες που υφίσταντο στην εθνική έννομη τάξη στις 31 Δεκεμβρίου 1993. Το Δικαστήριο έκρινε ότι για να θεωρηθεί ένας περιορισμός υφιστάμενος κατά την ημερομηνία που αναφέρει το εν λόγω άρθρο, ήτοι στις 31 Δεκεμβρίου 1993, θα πρέπει το νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται ο εν λόγω περιορισμός να αποτελεί αδιαλείπτως από την ημερομηνία αυτή μέρος της έννομης τάξεως του οικείου κράτους μέλους. Το Δικαστήριο προσέθεσε ότι, σε διαφορετική περίπτωση, ένα κράτος μέλος θα μπορούσε ανά πάσα στιγμή να θεσπίσει εκ νέου τους περιορισμούς στις κινήσεις κεφαλαίων από και προς τις τρίτες χώρες που υφίσταντο στην εθνική έννομη τάξη στις 31 Δεκεμβρίου 1993, αλλά έχουν παύσει να ισχύουν. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε, συνεπώς, ότι η εξαίρεση δεν αφορά διάταξη θεσπίζουσα εκ νέου εμπόδιο το οποίο έπαυσε να υπάρχει μετά την κατάργηση της προγενέστερης νομοθεσίας (απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2007, C-101/05, Α, Συλλογή 2007, σ. I-11531, σκέψεις 48 και 49).
- 60 Ως εκ τούτου, πρέπει να κριθεί ότι κράτος μέλος επιβάλλει «νέους περιορισμούς», κατά την έννοια του άρθρου 13 της αποφάσεως αυτής, όταν θεσπίζει διατάξεις οι οποίες προβλέπουν αυστηρότερες προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας παραμονής σε Τούρκους εργαζομένους, σε σχέση με τις προϋποθέσεις που ίσχυαν προηγουμένως, υπό το καθεστώς διατάξεων που θεσπίστηκαν μετά την έναρξη ισχύος της αποφάσεως 1/80 στο οικείο κράτος μέλος.
- 61 Σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων της κύριας δίκης, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει αν, σε σχέση με την εγκύκλιο του 1982, η εγκύκλιος του

2000 καθιστά δυσχερέστερη για τους Τούρκους εργαζομένους την απόκτηση αυτοτελούς άδειας παραμονής και αν οι F. Toprak και I. Oguz πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπει η εγκύκλιος του 1982. Σε περίπτωση που η απόκτηση τέτοιας άδειας καθίσταται δυσχερέστερη κατ' εφαρμογή της εγκυκλίου του 2000, η εγκύκλιος αυτή συνιστά «νέο περιορισμό», κατά την έννοια του άρθρου 13 της αποφάσεως 1/80, ακόμη κι αν απλώς επαναφέρει σε ισχύ διατάξεις οι οποίες αποτελούσαν μέρος της ολλανδικής νομοθεσίας την 1η Δεκεμβρίου 1980.

- 62 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές των υποθέσεων της κύριας δίκης, οι οποίες αφορούν εθνική διάταξη για τη χορήγηση άδειας παραμονής σε Τούρκους εργαζομένους, το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80 έχει την έννοια ότι συνιστά «νέο περιορισμό» η θέσπιση αυστηρότερης διατάξεως σε σχέση με διάταξη η οποία τέθηκε σε ισχύ μετά την 1η Δεκεμβρίου 1980 και συνεπαγόταν ευνοϊκότερη ρύθμιση από την ισχύουσα την 1η Δεκεμβρίου 1980, ακόμη κι αν η εν λόγω αυστηρότερη διάταξη δεν καθιστά αυστηρότερες τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της εν λόγω άδειας παραμονής σε σχέση με τις προϋποθέσεις που έθετε η διάταξη που ίσχυε την 1η Δεκεμβρίου 1980, γεγονός το οποίο εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 63 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Υπό περιστάσεις όπως αυτές των υποθέσεων της κύριας δίκης, οι οποίες αφορούν εθνική διάταξη για τη χορήγηση άδειας παραμονής σε Τούρκους εργαζομένους, το άρθρο 13 της αποφάσεως 1/80, της 19ης Σεπτεμβρίου 1980, σχετικά με την ανάπτυξη της συνδέσεως, που εξέδωσε το Συμβούλιο Συνδέσεως το οποίο συστάθηκε με τη Συμφωνία Συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας, έχει την έννοια ότι συνιστά «νέο περιορισμό» η θέσπιση αυστηρότερης διατάξεως σε σχέση με διάταξη η οποία τέθηκε σε ισχύ μετά την 1η Δεκεμβρίου 1980 και συνεπαγόταν ευνοϊκότερη ρύθμιση από την ισχύουσα την 1η Δεκεμβρίου 1980, ακόμη κι αν η εν λόγω αυστηρότερη διάταξη δεν καθιστά αυστηρότερες τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της εν λόγω άδειας παραμονής σε σχέση με τις προϋποθέσεις που έθετε η διάταξη που ίσχυε την 1η Δεκεμβρίου 1980, γεγονός το οποίο εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει.

(υπογραφές)